

אלמנת עיסה, כל שאין בה בעירובי ספקותיה לא משום חשש ממזרות ולא משום חשש נתינות ולא משום חשש עבדי מלכים.

ומדייקת הגמרא: הא אם יש בה ספק חלל — כשר ואינו פוסל אותה.

ומקשינן על כך כמה קושיות.

האחת: מאי שנא הנך ספק ממזר, נתין, גוי, שוודאן פוסלים מדאורייתא בביאה, שלומדים במסכת יבמות (דף סח) מהפסוק "כי יהיה לאיש זר" שכיון שנבעלה לפסול לה פסלה לכהונה.

והרי ספק חלל נמי כשהוא ודאי, פוסל מדאורייתא שלומדים שם מהפסוק "לא יחלל זרעו" שמקיש זרעו לו, מה הוא פוסל בביאתו אף זרעו פוסל, והוא עצמו שפוסל לומדים מ"לא יחלל", שני חילולין במשמע, אחד לזרעו ואחד לאשתו.

ותו, עוד שנינו בברייתא לעיל: אמר רבי מאיר, שמעתי כל שאין בה בעירובי ספקותיה אחד מכל אלו הספקות משיאין אותה לכהונה.

והיינו ממש כדברי תנא קמא, שאמר משום שאין בה אחד מכל הספקות הללו העידו עליה להכשירה.

ותו עוד שנינו בברייתא לעיל: רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר וכן היה רבי שמעון בן מנסיא אומר כדבריו: א.

וקיל ליה ספק ספיקא, דאפילו באומרת שמא, נמי מכשיר.

תנו רבנן: איזוהי אלמנת עיסה שהעידו עליה שהיא כשרה?

כל שאין בה בעירובי ספקותיה של העיסה, לא ספק משום ממזרות, ולא ספק משום נתינות, ולא ספק משום עבדי מלכים. גויים (4) שביאתם פוסלת לכהונה.

ב-ד אמר רבי מאיר, שמעתי, כל שאין בה בעירובי ספקותיה אחד מכל אלו הספקות — משיאין אותה לכהונה (ולקמן תקשה הגמרא שזהו ממש כדברי תנא קמא שאמר שמשום שאין בה אחד מכל הספקות הללו העידו עליה להכשירה).

רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר, וכן היה רבי שמעון בן מנסיא אומר כדבריו:

א. איזוהי אלמנת עיסה — כל שנשמע בה ספק חלל.

ב. מכירין ישראל ממזרים שביניהם, ולכן ספק ממזר יש להכשיר, משום שאם היה ממזר היו יודעים עליו.

ואין מכירין חללין שביניהם. ולכן ספק חלל יש לפסול (ולקמן תקשה הגמרא שהרי נאמר ברישא איזוהי אלמנת עיסה כל שנשמע בה ספק חלל, משמע שספק חלל כשר).

אמר מר: שנינו בברייתא לעיל איזוהי

של הורדוס שהיה עבד לבית חשמונאי וגברה ידו ומלך. רש"י.

4. הטעם שתפסו בגמרא לשון עבדי מלכים ולא לשון גויים, משום עבדי שלמה שהיו עשירים ובעלי זרוע ונשאו להם בנות ישראל, וכגון זרעו

איזוהי אלמנת עיסה כל שנטמע בה ספק חלל. ב. מכירין ישראל ממזרים שביניהן ואין מכירין חללין שביניהן. ולכן ספק חלל יש לפסול.

והא אמרת רישא איזוהי אלמנת עיסה כל שנטמע בה ספק חלל, ומשמע שספק חלל כשר.

ומתצינן: אמר רבי יוחנן: מחלוקת רבי מאיר ותנא קמא, וכן מחלוקת תנא קמא דברייתא אליבא דרבי מאיר ורבי שמעון בן אלעזר אליבא דרבי מאיר, היא באדם שכשקוראים אותו ממזר הוא צווח, ואילו כאשר שקוראים אותו חלל הוא שותק — איכא ביניהו, בזה הם חולקים.

תנא קמא סבר, כל פסול דקרו ליה ושתיק, נחשב זה להודאה ופסול.

והכי קאמר תנא קמא [כך יש לפרש את דברי תנא קמא]: איזוהי אלמנת עיסה להכשיר? כל שאין בה לא שותק ממזרות, ולא שותק נתינות, ולא שותק עבדי מלכות, וכן לא שותק חלל.

שהיות ותלה התנא את טעם הפסול בשתיקה, אם כן הוא הדין לכל שתוקי פסול, ולא הוצרך למנות את כולם.

ובאיזה אופן הכשירו, באשת ספק חלל, כשאנו מכירים את ספיקו שנתגרשה אמו בספק. אבל מי שאין מכירים בו, ושמענו שפוסלים אותו ושותק, פסול.

וקאמר ליה רבי מאיר לתנא קמא: דווקא הנך פוסלים (ממזר, נתין, גוי) הוא נפסל בשתיקתו, משום דקא פסיל ליה בקהל [שהוא

סוג פסול שנפסל על ידו לבא בקהל] ולא היה לו לשתוק. ואם שתק סימן שמודה.

אבל שותק חלל, כשר, ואין ראייה משתיקתו שמודה.

והא דשתיק — משום דלא איכפת ליה. הואיל ואינו פסול שנפסל על ידו לבא בקהל.

וזהו שאמר רבי מאיר "כל שאין בה אחד מכל אלו (השתיקות) משיאין בנותיהן לכהונה", ואפילו שיש בו שותק חלל.

וקאמר ליה רבי שמעון בן אלעזר לתנא קמא ששנה את דברי רבי מאיר בבית המדרש, ואמר בשם רבי מאיר:

אי שמייע לך [אם שמעת] דמכשר רבי מאיר בשתיקה, לא שמעת שהכשיר באופן דקרו ליה חלל ושתיק, אלא באופן דקרו ליה ממזר ושתיק, שאז אין שתיקתו מחמת שמודה, אלא והאי דשתיק משום דסבר ממזר קלא אית ליה, והכל יודעים שאיני ממזר, שמכירים ישראל ממזרים שביניהם.

אבל ממזר וצווח פסול, משום שמכירים ישראל ממזרים שביניהם.

וכן חלל ושותק, פסול.

והאי דאשתיק משום שסבר מיסתייה [די בזה] דלא מפקי ליה [שלא פוסלים אותי בפסול שמוציא אותי] מלבא בקהל.

וכך יש לפרש את דברי רבי שמעון בן אלעזר בשם רבי מאיר בברייתא: א. איזו היא אלמנת עיסה, כל שנטמע בה ספק חלל

שאנו מכירין את פסולו שהיתה אמו ספק גרושה. ב. אבל שתוק חלל ואין אנו מכירים בו, פסול.

ומיהו, לרבי שמעון בן אלעזר, חולק רבי מאיר על תנא קמא בזה, שתנא קמא סובר שכל פסול ששותק בו פסול, ולרבי מאיר רק שתוק חלל פסול אבל שתוק ממזר כשר, שאין הודאה בשתיקתו, וכמו שנתבאר.

ולפי זה מיושבת הסתירה שהקשינו.

ועתה מקשה הגמרא סתירה בין שתי ברייתות:

תני בחדא ברייתא: רבי יוסי אומר: שתוק ממזר כשר, שתוק חלל פסול.

ותניא באידך ברייתא: שתוק חלל כשר, שתוק ממזר פסול.

ומשינין: **לא קשיא!**

הא, תנא קמא אליבא דרבי מאיר, הסובר ששתוק חלל כשר ושתוק ממזר פסול.

הא, דרבי שמעון בן אלעזר אליבא דרבי מאיר, הסובר ששתוק ממזר כשר ושתוק חלל פסול.

מתניתין:

אמר רבי יוסי: מעשה בתינוקות שירדה למלאות מים מן העין [מן המעיין], ונאנסה, ולא ידעה מי אנסה.

אמר רבי יוחנן בן נורי, אם רוב אנשי העיר הם כשרים להיות משיאין בנותיהם ואלמנותיהם לכהונה, שאין רוב בני העיר מן

הפוסלים אשה לכהונה בכיאתם, הרי זו התינוקות תינשא לכהונה:

גמרא:

הקדמה לסוגיית הלך אחר הרוב, ו"כל קבוע כמחצה על מחצה דמי".

הדין של "הלך אחר הרוב" משמעותו היא הוראה ללכת אחר הרוב, בכל ספק שיש בו רוב לצד אחד, ומיעוט לצד שני, כגון בהוראת איסור והיתר, או בהוראת טומאה וטהרה.

מקור הדין נלמד מהאמור בתורה בפרשת משפטים בענין ההכרעה בבית דין, כאשר נחלקו הדיינים, ש"אחרי רבים להטות", הוא מלמד לכל מקום שמכריעים את הספק כמו הצד של הרוב.

אך כשמתעורר הספק בדבר הקבוע במקומו, חידשה תורה שאין ללכת בו אחר הרוב, היות וכל ספק שהתעורר אודות דבר הקבוע, נחשב הדבר כספק של מחצה על מחצה, ואין הרוב נחשב כדי להכריע בו.

וביארנו האחרונים, שבדבר קבוע יסוד הספק הוא על הדבר, מה הוא, ולכן צדדי הספק הם שקולים גם כשיש רוב. היות שבספק "מהו הדבר" יש רק שני צדדים, האם הוא כהרוב או כהמיעוט.

מה שאין כן בספק על דבר ניד, שאז יסוד הספק הוא על הפרישה, מהיכן הוא פרש, והרוב גורם שאין צדדי הספק שקולים, כיון שכל אחד מהרוב הוא עוד צד בספק, ויוצא שיש רוב צדדים שמהם פרש הספק כנגד מיעוט צדדים, ולכן הרוב מכריע.

ומבאר הגמרא: וכי בקרונות כלומר על הקרון סלקא דעתך שנבעלה?

אלא כוונת רבי ינאי היא לומר, שנבעלת בשעת קרונות, בשעה שהשיירות באות לעיר, שרק אז היא כשרה לכהונה, וכמו שאמר רבי אמי "והוא שהיתה סיעה של בני אדם כשרים עוברת שם", שאפשר לצרף אותם לספק, ולתלות שמהם היה, ואז יש לנו "תרי רובי" להכשיר.

אבל אם פירש אחד מצפורי ובעל, שידוע לנו בוודאות שמהעיר היה הבעול, אף על פי שציפורי היא עיר שרובה אנשים כשרים להשיא לכהונה, הדין הוא שהולד "שתוקי" משום שברוב אחד לא מכשיר אותה רבי יוחנן בן נורי.

והטעם שלא מכשיר אותה על פי רוב אחד

כי הא, דכי אתא רב דימי מארץ ישראל לכבל, אמר בשם זעירי, שאמר זאת בשם רבי הנינא.

ואמרי לה, ויש אומרים שלא הוזכר בענין הזה רב דימי, אלא אמר זעירי אמר רבי הנינא: הולכין אחר רוב העיר להכשיר, ואין הולכין אחר רוב סיעה.

כגון במקום רחוק מן העיר, שאז בודאי בא הבעול מאנשי הסיעה, אין מכשירין אותה אפילו אם רוב הסיעה כשרים.

וקשיא לן: כלפי לייא כנגד איפוא הדבר הזה טובב!?

והרי הסברה אומרת להיפך, שהולכים אחר רוב סיעה ואין הולכין אחר רוב העיר.

שהרי הני, בני סיעה, הם ניידים הם,

אמר ליה רבא לרב נחמן: רבי יוחנן בן נורי, שמצריך רוב כשרים כדי להכשיר את התינוקת, דאמר כמאן?

אי סבר כרבן גמליאל, הרי רבן גמליאל אפילו ברוב פסולין נמי מכשר, משום שסובר העמד אשה על חזקתה שהיא כשרה, והרוב אינו יכול להכריע כנגד החזקה.

אי סבר כרבי יהושע, הרי רבי יהושע אפילו ברוב כשרים נמי פסיל מחמת הספק, משום שסובר שאין הרוב מכריע את הספק (וכמו שיבואר לקמן).

אמר ליה רב נחמן: לעולם סובר רבי יוחנן בן נורי כרבי יהושע שפוסל אפילו כשיש רוב להכשיר. אלא שבמשנתנו מדובר שהיה שם "תרי רובי" [פעמיים רוב] לכשרות, ולכן הכשירה, היות והוא סובר כרב יהודה וכדרכי אמי וכרבי ינאי, וכפי שיבואר.

א. הכי אמר רב יהודה אמר רב:

בקרונות של ציפורי, ביום השוק שבאות שם סיעות ושיירות ממקום אחר, היה המעשה בתינוקת שנאנסה ברתה אל המעין, המוזכר במשנתנו.

ב. וכדרכי אמי. דאמר רבי אמי: והוא שהיתה סיעה של בני אדם כשרין עוברת לשב.

ואם כן יש "תרי רובי" להכשיר, שאפשר לתלות שבא הבעול, או מהרוב הכשר שבסיעה, או מהרוב הכשר שבעיר.

[ולקמן תבאר הגמרא מה ההבדל בין "תרי רובי" לרוב אחד]

ג. וכדרכי ינאי. דאמר רבי ינאי: "נבעלת בקרונות" כשרה לכהונה.